

Rakennussuojeluasiaa koskeva päätös

Asia

Rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) mukainen päätös koskien Vesiliikuntakeskus AaltoAlvaria. Asia on tullut vireille 25.06.2012 Alvar Aalto -seura ry:n suojeluesityksestä.

Kohde

Jyväskylän kaupungissa sijaitseva Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari.

Kiinteistötunnus: 179-5-77-14

Osoite: Pitkäkatu 2, 40700 Jyväskylä

Kiinteistön ja rakennuksen omistaja ja haltija: Jyväskylän kaupunki

Rakennukset ja pysyvät rakennustunnukset: Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari,
1005395509

Rakennusta koskeva aiempi suojelupäätös

Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari on suojeltu Keski-Suomen alueellisen ympäristökeskuksen 2.5.1996 antamalla päätöksellä (N:o LA-192), jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 5.3.1997 (N:o 12/561/96).

Asian käsittely ELY-keskuksessa

Asian vireilletulo

Alvar Aalto -seura ry on 25.6.2012 esittänyt Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, että kiinteistöllä 179-5-77-14 sijaitseva Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari määrittäisiin kokonaisuudessaan suojeltavaksi rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla.

Suojeluesityksen tekijän mukaan olisi perusteltua laajentaa lakisuojaus myös rakennuksen myöhempiin vaiheisiin, mukaan lukien vuonna 1991 valmistuneeseen kylpyläosaan. Vyöhykerajauksia tulisi samalla tarkentaa siten, että suojelutavoitteita osoitetaan riittävän kattavasti kaikkiin rakennusvaiheisiin. Alvar Aalto -seura ry katsoo rakennuksen kokonaisuudessaan täyttävän rakennusperintölain mukaiset edellytykset suojeltavalle rakennukselle. Rakennuksen jakaminen suojeltuihin ja suojelemattomiin osiin vaarantaa kokonaisuuden säilymisen eheänä.

Vesiliikuntakeskuksen kokonaisuutta suunniteltiin Aallon toimistossa useina vuosikymmeninä. Eri vaiheet ilmentävät paitsi toimiston suunnittelufilosofiassa tapahtuneita muutoksia myös liikunta- ja vapaa-ajanrakentamisen sekä yliopiston liikuntatieteellisen opetuksen ja tutkimuksen kehitystä. Siten rakennuksessa toteutuu erityisellä tavalla laissa edellytetty historiallinen kerroksisuus.

Rakennus ilmentää edelleen alkuperäistä käyttöä, ja sen käyttötarkoitus vastaa kaikilta osiltaan alkuperäistä. Myöhemmät rakennusvaiheet ovat tuoneet mukanaan kerroksellisuutta, joka ilmentää kunkin vuosikymmenen liikunta- ja vapaa-ajanrakentamisen muutostarpeita. Rakennuksen eri osat ovat rakentamisajankohtansa tunnistettavaa arkkitehtuuria.

Asianosaisten kuuleminen ja lausunnot

Museoviraston lausunnot

11.10.2012 antamassaan lausunnossa Museovirasto on todennut, että suojelupäätöstä on perusteltua muuttaa ja laajentaa kattamaan koko vesiliikuntakeskus AaltoAlvaria. Rakennuskokonaisuudella on rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 8 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaista merkitystä arkkitehtuurin ja alkuperäisyyden suhteen kansainvälisesti arvostetuimman suomalaisarkkitehdin Alvar Aallon ainoana yleiseen käyttöön suunnittelemana uimahallirakennuksena, 5 kohdan mukaista historiallista todistusvoimaa ensimmäisenä Helsingin ulkopuolelle rakennettuna uimahallina sekä 6 kohdan mukaista historiallista kerroksisuutta viiden perättäisen vuosikymmenen uimahallirakentamisesta.

8.10.2015 antamassaan lausunnossa Museovirasto on todennut, että vesiliikuntakeskuksesta ei mukaan ole tehty rakennushistoriaselvitystä, joten kovin tarkennettua suojelun kohdentamista ei ole mahdollista määritellä.

Pääpiirteissään suojelun tulisi kohdentua vuoden 1997 päätöksessä yksilöityjen osuuksien lisäksi uimahallikokonaisuuden altaisiin ja hyppytorneihin, sisääntuloaulan valoikkunoihin, rakennuksen tilajakoon ja katsomoihin sekä vanhan allasosaston ikkunoiden valosuojiin.

Ulkoarkkitehtuuri käsittää julkisivujen, katosten ja ulkoportaiden rakenteet, materiaalit ja yksityiskohdat. Ikkunat ja ovet kuuluvat ulkoarkkitehtuuriin kokonaisuudessaan, myös sisäpuoliset osat.

2.11.2021 antamassaan lausunnossa Museovirasto on viitannut rakennuksesta tehtyyn rakennushistoriallinen selvitykseen (Alvar Aalto -säätö 2018), jonka perusteella kohteen sisätilojen arvottaminen on mahdollista aikaisempaa tarkemmin. Lisäksi lausunnossa viitataan kylpyläosan peruskorjaushankkeen yhteydessä tehtyihin kuntotutkimuksiin, joiden osoittamat korjaustarpeet olisivat aikaisemmin esitettyjen suojelumääräysehdoitusten vastaisia.

Aiemmissa lausunnoissaan Museovirasto on puoltanut alkuperäistä Alvar Aalto -seuran esitystä kaikkien sisätilojen suojelemista kokonaisuudessaan. Rakennuksesta tehdyt korjaussuunnitelmat ovat kuitenkin osoittaneet, että suojelun kohdentaminen tarkemmin sisätilojen osalta on välttämätöntä muuttuvien käytön tarpeiden huomioon ottamiseksi sekä osittain uimahallien korjaamiseen liittyvien erityispiirteiden takia.

Rakennuksella on rakennusperintölain tarkoittamaa valtakunnallista merkitystä lain 8 §:n mukaisesti. Se on Alvar Aallon tuotannossa ainoa uimahalli (1 mom, ainutlaatuisuus), halli on osa Aallon suunnittelemaa Seminaarinmäkeä (3 mom, edustavuus), siinä on alkuperäisinä säilyneitä osioita (4 mom, alkuperäisyys), se on ensimmäisiä kunnallisia

uimahalleja Suomessa (5 mom, historiallinen todistusvoimaisuus) ja siinä on näkyvissä uimahallirakentamisen kerroksia eri vuosikymmeniltä (6 mom, historiallinen kerroksisuus).

Museovirasto on antanut lausunnossaan ehdotuksen suojelun kohdentamisesta ja suojelumääräyksistä. Lausunnossa on muun ohella suojelun kohdentumisesta esitetty, että rakennuksen välittömässä läheisyydessä olevat piha-alueet rakenteineen ovat osa ulkoarkkitehtuuria.

Jyväskylän kaupungin lausunto

Jyväskylän kaupunginhallitus on todennut 17.9.2012 pidetyn kokouksen asiakohdassa 274, että Jyväskylän kaupungilla ei ole huomautettavaa suojeluesitykseen.

Jyväskylän kaupungin Tilapalvelu -liikelaitoksen johtokunta on todennut 25.9.2012 pidetyn kokouksen asiakohdassa 67, että suojelupäätöksessä ja asemakaavasuunnittelussa on otettava huomioon rakennuksen toiminnan muutostarpeet ja rakennuksen erityisominaisuudet käytön kannalta, muun muassa käyttövarmuus ja tulevaisuuden tekniset muutokset, koska kylpyläosaan kohdistuu normaalia suurempi peruskorjaustarve tulevina vuosina ja asemakaavasuunnittelussa tullaan huomioimaan vesiliikuntakeskuksen täydennysrakentaminen. Kohteeseen laadittavan rakennushistoriallisen selvityksen kautta yksilöidään tarkemmin suojelutavoitteet rakennuksen julkisivujen ja sisätilojen osalta ja sillä selkeytetään yksittäisiin rakennusosiin ja sisätiloihin kohdistuvia muutoshetkittäisiä mahdollisuuksia.

Jyväskylän kaupunginhallitus on 15.6.2020 pidetyn kokouksen asiakohdassa 144 todennut, ettei kaupungilla ei ole lisättävää asiassa aiemmin annettuihin lausuntoihin tai kannanottoihin.

Jyväskylän kaupunginhallituksen lausunnossa 9.5.2022 § 122 on todettu, että Museoviraston 2.11.2021 antaman lausunnon (MV/76/05.01.01/2014) ulkoarkkitehtuurin määrittely on ongelmallinen tiettyjen rakennuksen osien kohdalla. Kaikki rakennuksen osat eivät ole vuosien varrella tehtyjen muutosten johdosta alkuperäisen kaltaisia. Näitä ovat muun muassa vesikattojen lisärakenteet ja nykyisen pääsisäänkäynnin ovet. Suojelupäätöksessä tulisi ottaa huomioon rakennuksen monimuotoisuus ja rakennetut uudemmat rakennuksen osat.

Myös Museoviraston ehdottama suojelun kohdentuminen rakennuksen välittömässä läheisyydessä oleviin piha-alueisiin on ongelmallinen, koska rakennus sijaitsee osittain eri kiinteistön rajalla tai rajojen välittömässä läheisyydessä ja esimerkiksi vesiliikuntakeskuksen ja pysäköintialueen kiinteistöjen rajana on rakenteet. Piha-alueen pintamateriaalit ovat lisäksi perusmateriaaleja, eikä alueella ole erikoisia pihan pintaratkaisuja: atriumpiha ympäristöineen on tästä poikkeus. Kaavamääräykset ottavat myös kantaa piha-alueen suojeluun puuston osalta. Suojelupäätöksessä tulisi piha-alueiden suojelun osalta ottaa huomioon voimassa olevat kaavamääräykset ja kulttuurihistoriallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön edellyttämät vaatimukset.

Vesiliikuntakeskus AaltoAlvari on uimahallina rakennus, jossa on merkittävä energian kulutus ja energiatehokkuuteen voidaan vaikuttaa eri ratkaisuin. Suojelupäätöksessä tulisi mahdollistaa energiatehokkuuden huomioiminen ja kehittäminen rakennuksen

yleisilme säilyttäen. Museoviraston 2.11.2021 antaman lausunnon ehdotukset suojelun kohdentumisesta ja suojelumääräyksistä muuttavat sisätilojen suojelun tapaa. Suojelupäätöksessä tulisi huomioida voimassa olevan suojelupäätöksen suojelutapa, sekä mahdollistaa rakennuksen tulevat kehittämistarpeet.

Muiden viranomaisten ja asianosaisten lausunnot

20.4.2016 antamassaan lausunnossa **Keski-Suomen museo** pitää Museoviraston vuoden 2015 lausunnossa esittämiä suojelumääräyksiä hyvinä ja rakennuksen kokonaisuudessaan huomioivana myös rakennuksen käytön ja huollon näkökulmasta. 24.3.2022 antamassaan lausunnossa Keski-Suomen museo on yhtynyt Museoviraston 2.11.2021 antamaan lausuntoon.

Keski-Suomen liitto on lausunnossaan 17.2.2020 todennut, että museoviraston ja ELY-keskuksen välillä 18.6.2019 pidetyn neuvottelun muistiossa esitetyt suojelumääräyksen ja suojelun kohdentuminen turvaavat valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristökohteen arvojen säilymisen ja mahdollistavat myös vesiliikuntakeskuksen kehittämisen. Suojelun toteuttaminen muistiossa esitetyn mukaisesti tukee 28.1.2020 lainvoiman saaneen Keski-Suomen maakuntakaavan ja Keski-Suomen maakuntaohjelman 2018-21 hyvinvointi- ja osaamistalouteen sekä matkailun kehittämiseen liittyvien tavoitteiden toteuttamista. 7.4.2022 saapuneessa lausunnossa Keski-Suomen liiton edustaja on todennut, ettei asiaan ole huomauttamista.

Naapurikiinteistöjen omistajan **Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n** 1.10.2012 päivätyssä lausunnossa on esitetty, että rakennuksen suojelu rakennusperintölain mukaan ei ole tarpeellista eikä lain tarkoituksen mukaista. Uusi kylpyläosa ei täytä rakennusperintölain vaatimuksia. Lisäksi lausunnossa todetaan, että kohteen laajemmalla suojelulla on merkitystä Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n kannalta, koska se omistaa vesiliikuntakeskuksessa kiinni olevat urheiluhallit.

Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:lle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi 27.8.2020. Asianosainen ei ole määräajassa jättänyt kirjallista mielipidettä asiasta.

Suojeluesityksen tekijä ei ole antanut lausuntoa sille varatusta tilaisuudesta huolimatta.

Suojeluprosessiin liittyvät palaverit

Suojeluprosessiin ja rakennuksen peruskorjauksiin liittyen on käyty muun ohella seuraavia palavereita:

18.6.2019 ja 4.11.2020 on neuvoteltu ELY-keskuksen ja Museoviraston edustajien kesken suojelun kohdentumisesta ja suojelumääräyksistä. Palavereista on laadittu muistiot.

ELY-keskuksen, Jyväskylän kaupungin tilapalvelujen, Museoviraston ja Alvar Aalto säätiön edustajien kanssa on käyty 4.11.2022 palaveri koskien Museoviraston

2.11.2021 antamaa lausuntoa sekä siitä annettua Jyväskylän kaupungin lausuntoa. Palaverista on laadittu muistio.

Voimassaolevan suojelupäätöksen kuvaus

Voimassa olevan suojelupäätöksen mukaan suojelu käsittää sekä uimahallin vanhimmat osat että myöhemmin rakennetun viidenkymmenen metrin uima-altaan ja allashuoneen suojelun. Uimahalli jaetaan kahteen erityyppiseen suojeluvyöhykkeeseen päätöksen liitteestä ilmenevästi: I vyöhyke käsittää alueen n:o 3 ja II vyöhyke alueet no 2,4 ja 6 sekä osan ulkoaluetta 10.

Suojelumääräykset:

1. Suojeltavan rakennuksen ulkoasun jäsentely, materiaalit ja pintojen käsittelytapa tulee säilyttää.
2. I-vyöhykkeeksi merkityn osan sisätila 25-metrin uima-altaiseen, hyppytelineineen ja katsomorakenteineen on korjattava entistään. Ainakin osa lieriömäisistä peseytymispenkeistä tulee säilyttää.
3. II-vyöhykkeen sisätiloissa voidaan tehdä käytön vaatimia muutoksia, jotka eivät kuitenkaan saa muuttaa arkkitehtuurin alkuperäistä luonnetta.
4. Puolipyöreä atrium on säilytettävä ennallaan.
5. Rakennusta tulee käyttää ja hoitaa siten, että arkkitehtuurin arvo pysyvästi säilyy.
6. Museovirastolla on oikeus antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta sekä myöntää niistä vähäisiä poikkeuksia.

Kiinteistö sijaitsee valtioneuvoston päätöksen 15.10.1992 nro 14/561/92 mukaan suojellulla alueella. Lisäksi kiinteistö sijaitsee valtakunnallisesti merkittävällä rakennetun kulttuuriympäristön alueella (RKY 2009, Jyväskylän yliopiston alue).

Kaavatilanne

Vesiliikuntakeskus on suojeltu asemakaavalla (179 05:093, lainvoimaiseksi 26.5.2020). Lisäksi asemakaava on mahdollistanut rakennuksen laajentamisosan rakentamisen, jossa on seuraavat suojelua koskevat kaavamerkinnot ja määräykset:

Rakennuspaikka kuuluu suojeltavaan Jyväskylän yliopiston aluekokonaisuuteen (sr). Alue on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla valtioneuvoston päätöksellä 15.10.1992 nro 14/561/92, ja se kuuluu osana valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY 2009). Kunnostustöissä on otettava huomioon Valtioneuvoston päätöksen 15.10.1992 nro 14/561/92 mukainen aluerajaus sekä mahdollinen rakennusperintölain mukainen suojelu. Maisematyö-, rakennus- ja toimenpidelupaa vaativissa toimenpiteissä on pyydettävä museoviraston lausunto ennen luvan hyväksymistä.

Vesiliikuntakeskus on asemakaavalla suojeltu rakennus, jota ei saa purkaa (sr-2). Kaavamääräyksessä on todettu, että rakennus on suojeltu rakennussuojelulain nojalla Keski-Suomen ympäristökeskuksen päätöksellä 2.5.1996 nro LA-192, ja se sijaitsee alueella, joka on suojeltu valtion omistamien rakennusten suojelusta annetun asetuksen (480/85) nojalla valtioneuvoston päätöksellä 15.10.1992 nro 14/561/92. Rakennus kuuluu osana valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY

2009). Rakennukseen tai lähiympäristöön tehtävissä korjaus- ja muutostöissä on otettava huomioon mahdollinen rakennusperintölain mukainen suojelu. Rakennuksen muutos- ja korjaustyöt eivät saa vähentää rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa. Rakennuslupaa ja toimenpidelupaa vaativissa toimenpiteissä tulee tarkistaa rakennusperintölain 498/2010 mukainen suojelupäätös ja pyydettyä Museoviraston lausunto ennen luvan hyväksymistä.

Alueen osa, jolla olemassa olevat männyt on säilytettävä (s). Ainoastaan huonokuntoisten puiden poistaminen on sallittu maisematyöluvan perusteella. Kaadettavat männyt tulee korvata kookkailla männyntaimilla. Aluetta tulee tarvittaessa täydennysistuttaa kookkailla männyntaimilla, jotta se säilyy puustoisena osana Jyväskylän yliopistoalueen valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun ympäristön puistomaista kampusaluetta.

Muut selvitykset

Kohteesta on laadittu rakennushistoriaselvitys vuonna 2018.

Rakennuksessa on aloitettu vuonna 2020 kylpyläosaston peruskorjaus ja laajennus. 30.1.2020 laaditussa hankesuunnitelmassa on todettu muun ohella seuraavaa:

Rakennuksen osista teknisesti hyvässä kunnossa on vain vuonna 1975 valmistunut ja vuosina 2011–2012 peruskorjattu osa. Muihin rakennusosiin kohdistuu eritasoisia ja osittain myös suuria korjaustarpeita. Sisätilojen pilareiden juurissa on rakenteiden kantavuutta vaarantavia vaurioita, minkä vuoksi ne on korjattava ja vahvistettava. Myös muita betonirakenteita on korjattava.

Kylpyläosaston Aalto-altaan ja opetusaltan kohdalla on alkuperäinen yläpohjarakenne. Vesikattorakenne vedeneristyksineen ja lämmöneristyksineen täytyy uusida. Altaiden ja allastasojen vedeneristys saavuttaa käyttöikänsä pään, joten ne on rakenteineen uusittava. Kylpyläosaston höyrynsuluton ja tuuletusraoton ulkoseinärakenne muodostaa kosteusteknisen riskin uimahalliolosuhteissa. Seinärakenteita on korjattava tiiveyttä parantamalla ja riskirakenteita poistamalla. Seinän ja yläpohjan liittymän tiiveyttä on parannettava vesihöyrytiiviillä pinnoitteella. Altaiden rakenteissa on esiintynyt raudotteiden korroosiota ja sen seurauksena altaiden alapinnasta on lohjennut betonikappaleita. Myös laatoitetuissa pinnoissa on nähtävissä ruosteisia valumia merkinä terästen korroosiosta.

Nykyinen koskiallas on purettava kokonaan rakenteiden vaurioitumisen takia ja myös sen tukirakenteet on uusittava tarvittavassa laajuudessa. Liukumäen ja sen portaiden tukirakenteet ovat paikoin pahoin ruostuneet ja niitä on jo jouduttu vahvistamaan ja maalaamaan. Peruskorjauksessa uusitaan koko liukumäki. Vedenkäsittelyjärjestelmät toimivat ylärajoilla, koska kävijämäärät ovat kasvaneet. Järjestelmä uusitaan kokonaisuudessaan. LVIA-järjestelmät ovat pääosin käyttöikänsä päässä, laitteet ja järjestelmät uusitaan nykyaikaiselle tiloja palvelevalle tasolle.

Hankesuunnitelman mukaan kylpyläosasto kaipaakin päivitystä, niin rakenteiden kuin toiminnallisuudenkin osalta. Huomioitavana on myös uimahallipalveluiden kysynnän merkittävä kasvu ja nykyisten tilojen riittämättömyys erityisesti ruuhka-aikoina. Kylpyläosastoon tarvitaan lisää allastilaa sekä myös vesipinta-alaa eri asiakasryhmille.

Osa nykyisistä kylpyläosaston altaista on perusteltua muotoilla uudelleen.

Hankesuunnitelmassa on edelleen todettu, että osa nykyisistä altaista ei ole tehokkaassa käytössä ja niissä on turvallisuuspuutteita. Aaltoaltaan liukumäki rakenteineen vie paljon vesipinta-alaa, jolloin ryhmäliikunnalle jää liian vähän tilaa. Koskiallas soveltuu nykyisellään pääasiassa viihde- ja terapiauintiin. Porealtaan liukumäki on pienille lapsille vaarallinen, eikä pienimmille lapsille ole omaa erillistä allasta. Vesiliikuntaseurojen käyttötarve on merkittävästi kasvanut, eikä liikuntapalvelut ole pystynyt vastaamaan kysyntään.

Jyväskylän kaupunki on laajentanut AaltoAlvaria ja toteuttanut rakennuksen kylpyläosan peruskorjauksen. Peruskorjaukselle ja laajennukselle on annettu lainvoimaiseksi tullut rakennuslupapäätös 5.10.2021. Kylpyläosan peruskorjauksessa on muun ohella rakennettu Koskiallas ja Aaltoallas uudestaan siten, että altaiden muodot ovat muuttuneet alkuperäisestä. Muutokset ovat perustuneet edellä mainittuihin rakennuksen turvallisuuteen ja käyttöön liittyviin vaatimuksiin. Keski-Suomen ELY-keskus ja Museovirasto ovat antaneet ehdolliset lausunnot rakennuslupahakemuksesta.

Rakennuksen kylpyläosion peruskorjaus ja laajennus ovat valmistuneet syksyllä 2024. Jyväskylän tilapalveluiden edustajalta 25.3.2025 saadun sähköpostiviestin mukaan seuraava peruskorjausvaihe, johon sisältyvät alkuperäinen 25 metrin allas, kahvio, aula sekä miesten pesu- ja pukutilat, on ajoitettu investointiohjelmassa vuosille 2027-2029.

ELY-keskuksen päätös ja päätöksen perustelut

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus määrää Jyväskylän kaupungissa kiinteistöllä 179-5-77-14 sijaitsevan Vesiliikuntakeskus AaltoAlvarin suojeltavaksi päätöksen liitteenä olevan karttaliitteen mukaisesti rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) nojalla.

Tällä päätöksellä kumotaan rakennusta koskeva aiempi suojelupäätös, jonka Keski-Suomen ympäristökeskus on antanut 2.5.1996 (N:o LA-192) ja jonka Ympäristöministeriö on vahvistanut 5.3.1997 (N:o 12/561/96).

Suojelun kohdentuminen

Suojelu kohdentuu jäljempänä mainitulla tavalla rakennuksen ulkoarkkitehtuuriin, rakennusrunkoon ja sisätiloihin.

Käsitteitä ulkoarkkitehtuuri, rakennusrunko ja sisätila käytetään tässä esityksessä seuraavissa merkityksissä:

Ulkoarkkitehtuuri käsittää koko rakennuksen ennen vuotta 2020 valmistuneiden vaiheiden julkisivut, vesikattorakenteet, katokset ja ulkoatriumin rakenteet, materiaalit ja yksityiskohdat. Ikkunat ja ovet kuuluvat ulkoarkkitehtuuriin kokonaisuudessaan, myös sisäpuolisilta osiltaan.

Suojeltavien sisätilojen kokonaisuus käsittää sisäpinnat, ovet, katsomot ja hyppytornit, altaat ja valosuojat ja kahvilan. Rakennuksen sisätilojen arkkitehtuurille olennaiset rakennusrunkoon kuuluvat rakenteet, kuten sisäseinät ja kattorakenteet sekä alakatot, ovat osa suojeltavaa kokonaisuutta. Kunkin rakennusvaiheen alkuperäiset tai niihin verrattavissa oleva kiinteä sisustus ja valaisimet ovat osa tilojen suojeltavaa kokonaisuutta.

Sisätilojen osalta suojelu kohdentuu alkuperäiseen 25 metrin allasosastoon, 50 metrin altaaseen katsomorakenteineen ja harjoitusaltaaseen. Suojeltavat sisätilat on merkitty suojelupäätöksen liitteeseen.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus antaa seuraavat suojelumääräykset:

Rakennusperintölain 10 §:n mukaan suojeltua rakennusta ei saa purkaa.

1. Rakennusta on hoidettava ja käytettävä niin, että rakennuksen kulttuurihistoriallinen arvo säilyy. Korjaus- ja muutostöiden on perustuttava riittäviin ja luotettaviin selvityksiin rakennuksen historiasta ja kunnosta.
2. Rakennuksen ulkoarkkitehtuuri on säilytettävä.
3. Suojeltujen sisätilojen tilaratkaisut, ominaispiirteet ja rakenteet sekä kiinteät sisustukset on säilytettävä. Suojelluissa sisätiloissa voidaan tehdä tarpeellisia rakennuksen toimintaa tukevia, tilojen ominaispiirteisiin soveltuvia ja merkitykseltään vähäisiä muutoksia. Korjaus- ja muutostöiden toteuttamisessa on otettava huomioon rakennuksen ulko- ja sisätilojen arkkitehtuuri, ominaisuudet ja erityispiirteet sekä rakennuksen soveltuvuus aiottuun käyttöön.
4. Rakennuksen korjattavat tai siihen lisättävät tekniset laitteistot tulee sovittaa rakennuksen arkkitehtuuriin. Elinkaarensa päässä olevat tai muista pakottavista syistä uusittavat suojellut rakennusosat tulee rakentaa uudelleen alkuperäistä materiaalia ja muotoa noudattaen.
5. Muutoksissa ja rakentamis- ja korjaustöissä on asiantuntijana kuultava Museovirastoa. Museovirastolla on oikeus antaa tarkempia ohjeita suojelumääräysten soveltamisesta.
6. Luovuttaessaan suojeltavaksi määrätyn rakennuksen tai kysymyksessä olevan kiinteistön kokonaan tai osittain, luovuttajan on luovutuskirjaan otettavalla maininnalla tai muutoin todistettavasti ilmoitettava saajalle tästä päätöksestä.
7. Jos suojeltavaksi määrätty rakennus on vahingoittunut tai tuhoutunut, rakennuksen omistajan on ilmoitettava siitä viipymättä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle.
8. Lisäksi on noudatettava, mitä rakennusperinnön suojelemisesta annetussa laissa (498/2010) on säädetty.

Päätöksen perustelut

Oikeusohjeet

Rakennusperintölain (498/2010) 2 §:n 2 momentin mukaan rakennusperinnön suojelemisesta asemakaava-alueella säädetään alueidenkäyttölaissa (132/1999). 3 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan kuitenkin 2 momentin estämättä myös 2 momentissa tarkoitettulla alueella, jos 1) kohteella on valtakunnallista merkitystä; 2) kohteen säilymistä ja suojelua ei voida turvata alueidenkäyttölailla ja sen nojalla annetuilla säännöksillä tai määräyksillä; tai 3) kohteen suojeluun tämän lain mukaisesti on erityisiä syitä asemakaavoitustilanteen vuoksi.

Lain 3 §:n 1 momentin mukaan rakennusperinnön säilyttämiseksi voidaan suojella rakennuksia, rakennelmia, rakennusryhmiä tai rakennettuja alueita, joilla on merkitystä rakennushistorian, rakennustaiteen, rakennustekniikan, erityisten ympäristöarvojen tai rakennuksen käytön tai siihen liittyvien tapahtumien kannalta. 2 momentin mukaan suojelu voi koskea myös rakennuksen osaa, rakennuksen kiinteää sisustusta taikka muuta rakentamalla tai istuttamalla muodostettua aluetta. Kiinteällä sisustuksella tarkoitetaan ovia, ikkunoita, listoja, tulisijoja, pinnoitteita, teknisiä laitteita, kiintokalusteita tai muuta näihin verrattavaa sisustusta sekä rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisia, siihen pysyvästi kiinnitettyjä koneita ja laitteita.

Rakennusperintölain 8 §:ssä säädettyjen suojelun edellytysten mukaan rakennus voidaan suojella, jos se on valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai paikallisesti merkittävä. Rakennuksen merkittävyys arvioidaan seuraavilla perusteilla: 1) harvinaisuus tai ainutlaatuisuus (harvinaisuus); 2) historiallinen tyypillisuus alueelle (tyypillisuus); 3) aluetta tai tiettyä aikaa kuvaavat tyypilliset piirteet (edustavuus); 4) alkuperäistä tai sitä vastaavan käytön, rakentamistavan, arkkitehtuurin tai tyylin ilmeneminen ja jatkuminen (alkuperäisyys); 5) merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä (historiallinen todistusvoimaisuus); tai 6) näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta (historiallinen kerroksisuus).

Rakennusperintölain 10 §:n mukaan suojelupäätöksestä tulee käydä ilmi, mitä aluetta suojelu koskee. Suojeltua rakennusta ei saa purkaa. Suojelua koskevaan päätökseen on otettava tarpeelliset määräykset rakennuksen kulttuurihistoriallisen merkityksen säilyttämiseksi. Suojelumääräykset on, mikäli mahdollista, laadittava yhteisymmärryksessä rakennuksen omistajan ja haltijan kanssa. Suojelumääräykset voivat koskea rakennuksen: 1) säilyttämistä suojelun edellyttämässä kunnossa; 2) käyttöä siten, ettei sen kulttuurihistoriallista merkitystä vaaranneta; 3) entistämistä tai siinä tehtäviä korjaustöitä siten, ettei niillä vaaranneta suojelun tarkoitusta; sekä 4) suojelun turvaamisen edellyttämää yhteydenpitoa suojelua valvoviin viranomaisiin.

Suojelemisen perustelut

Asemakaava-alueella sijaitseva vesiliikuntakeskus on valtakunnallisesti merkittävä rakennus. Rakennuksen sisätiloilla on merkittävää kulttuurihistoriallista suojeluarvoa,

eikä niitä voida suojella alueidenkäyttölain nojalla. Rakennuksen suojeleminen on voimassa olevassa suojelupäätöksessä perustunut juuri näihin seikkoihin, eikä rakennuksen olosuhteissa ole tapahtunut muutoksia, joiden perusteella asiaa tulisi arvioida toisin.

Asiassa saadun selvityksen perusteella ELY-keskus katsoo, että uuden suojelupäätöksen tekeminen ja voimassa olevan suojelupäätöksen kumoaminen on aiheellista suojelun kohdentumisen ja suojelumääräysten yhdentämiseksi ja täsmentämiseksi, samoin kuin rakennuksessa toteutettavien korjaus- ja muutostöiden tarkemmaksi ohjaamiseksi. Voimassa ollutta suojelupäätöstä ei ole myöskään kohdennettu 50 metrin altaan viereiseen katsomoon.

Suojeluesityksessä on vaadittu, että suojeleminen kattaisi rakennuksen sisätilat kokonaisuudessaan. Rakennuksen vuonna 2020 alkaneen peruskorjaushankkeen yhteydessä tehdyistä selvityksistä on käynyt ilmi, että erityisesti kylpyläosioon kohdistuvia muutos- ja korjaustarpeita ei olisi voitu toteuttaa Museoviraston prosessin aikana esittämien suojelumääräysehdoitusten mukaisesti. Suojelun kohdentaminen kylpyläosion sisätiloihin ei siten ole tarkoituksenmukaista muuttuvien käytön tarpeiden, turvallisuusnäkökulmien sekä uimahallien korjaamiseen liittyvien erityispiirteiden takia.

Edellä mainittu huomioon ottaen kylpyläosion suojeleminen olisi suojelun tarpeeseen verrattuna epätarkoituksenmukaista rakennuksen korjaamistoimiin ja käyttötarpeisiin nähden. Yhtäältä Aallon toimiston suunnittelema kylpyläosio on ilmentänyt aikakautensa kylpylärakentamista ja tuonut toisaalta useana eri ajanjaksona laajennetulle rakennukselle tyypillistä ajallista kerrostuneisuutta. Toisaalta kyse on verrattain uudesta rakennuksen osasta, jonka ei ole osoitettu olevan ainutlaatuinen esimerkki aikansa kylpylärakentamisesta. Kylpyläosion korjaaminen terveelliseksi, turvallisesti ja käyttökäytännölliseksi ovat merkittävässä asemassa rakennuksen käyttöasteen kannalta ja omalta osaltaan edistävät rakennuksen kokonaista säilymistä.

Sisätilojen suojelumääräykset eivät näin ollen koske rakennuksen 1980- ja 1990-luvuilla rakennetun ja sittemmin peruskorjauksissa muutetun kylpyläosion sisätiloja. Myöskään uusimman laajennusosan sisätiloihin ei kohdistu suojelumääräyksiä. ELY-keskus katsoo, ettei suojelumääräysten puute vaaranna rakennuksen suojelutavoitteiden toteutumista. Rakennuksen laajennusosiin kohdistuvissa korjaus- ja muutostöissä on joka tapauksessa otettava huomioon osastoissa tehtävien muutosten vaikutukset myös rakennukseen kokonaisuudessaan. Lisäksi korjaus- ja muutostöiden on perustuttava riittäviin selvityksiin, ja ennen töihin ryhtymistä on kuultava Museovirastoa.

ELY-keskus katsoo, että rakennuksen energiatehokkuus ja kehittäminen on suojelupäätöksen mukaan mahdollista, kunhan ratkaisut sovitetaan rakennuksen arkkitehtuuriin.

ELY-keskus katsoo, että suojelupäätöstä ei ole tarkoituksenmukaista laajentaa Museoviraston esittämällä tavalla rakennuksen piha-alueisiin, kun otetaan huomioon osioissa *Suojelutilanne* ja *Kaavatilanne* kuvattu piha-alueita koskeva asemakaavasuojaus. Varsinaista rakennuksen ulkoarkkitehtuuria ja atriumpihaa lukuun ottamatta piha-alueelta ei ole havaittavissa sellaisia rakentamalla tai istuttamalla muodostettuja erityisiä piirteitä tai yksityiskohtia, joihin voisi kohdistaa rakennusperintölain mukaista suojelua.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) 2, 3, 7, 8, 9, 10, 19 ja 21 §§

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Lauri Kinnunen ja ratkaissut ympäristöyksikön päällikkö Sohvi Hälikkä.

Lisätietoja

Lisätietoja päätöksestä antaa 30.9.2025 asti ympäristölakimies Lauri Kinnunen, puh. 050 3962 311, etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi.

Liitteet

Karttaliite
Valitusosoitus

Jakelu**Päätös maksutta**

Alvar Aalto -seura ry, c/o hallituksen puheenjohtaja Katja Mäkinen, saantitodistuksin
Jyväskylän kaupunginhallitus, saantitodistuksin

Tiedoksi**Sähköpostitse**

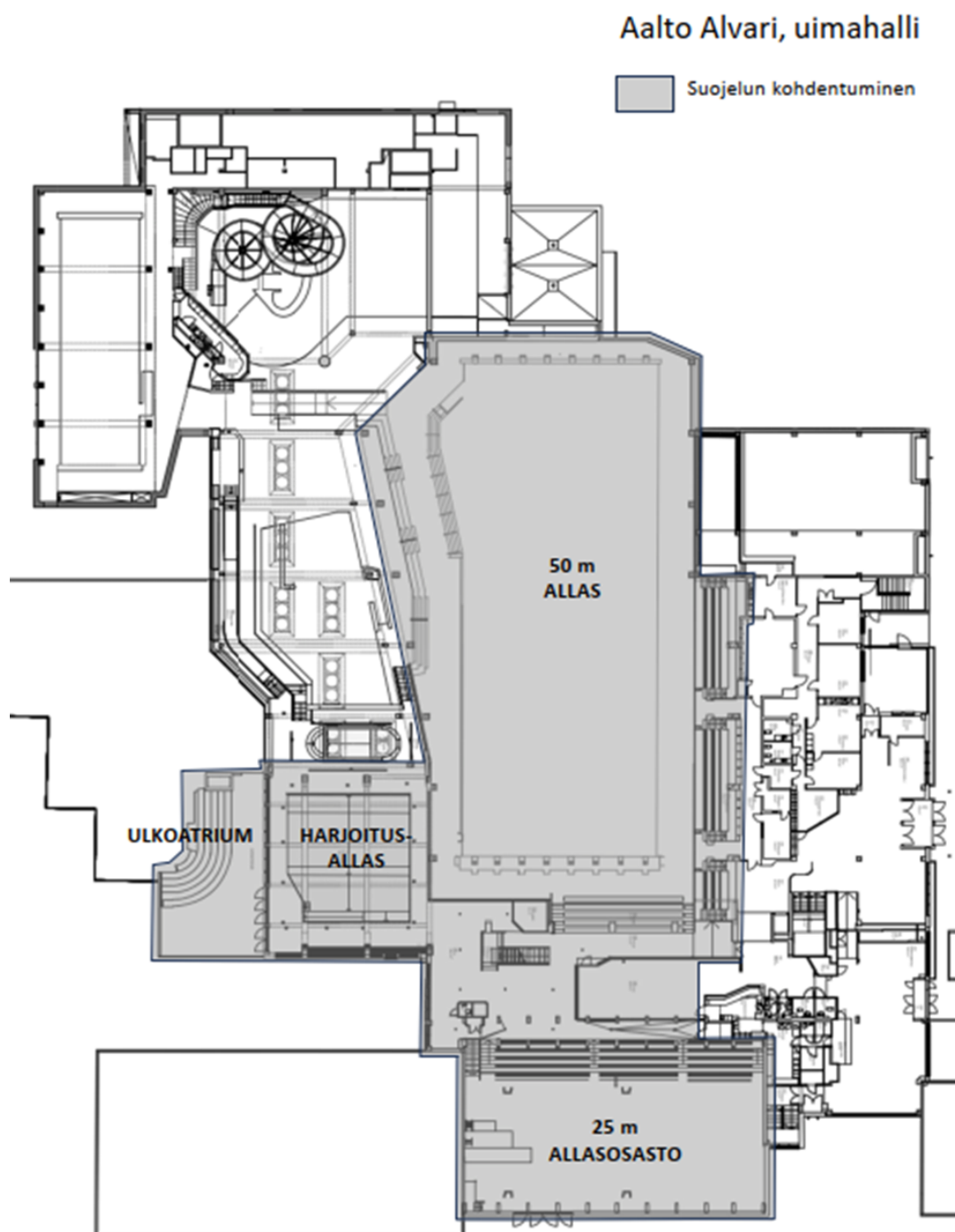
Ympäristöministeriö, kestävä rakentaminen ja asuminen
Museovirasto
Alvar Aalto säätiö
Jyväskylän kaupunki, kaavoitusviranomainen
Keski-Suomen museo
Keski-Suomen liitto
Maanmittauslaitos (päätöksen saatua lainvoiman, RakPL 12 §)
Suomen Yliopistokiinteistöt Oy

Liitteet

Rakennuksen suojeltavat sisätilat osoittava liite
Valitusosoitus

25.9.2025

KARTTALIITE: Suojelun kohdentuminen sisätilojen osalta

Tämä asiakirja KESELY/304/07.01/2012 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument
KESELY/304/07.01/2012 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Kinnunen Lauri 25.09.2025 09:42

Ratkaisija Hälikkä Sohvi 25.09.2025 09:35

25.9.2025

Valitusosoitus

Tähän päätökseen saa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) mukaisesti hakea muutosta valittamalla Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa 310 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään erikseen niistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Tuomioistuinmaksulaki: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151455>

Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) nojalla annettu oikeusministeriön asetus (1020/2024) maksujen tarkistuksesta on tullut voimaan 1.1.2025. Ajantasainen tieto oikeudenkäyntimaksuista löytyy täältä: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/fi/index/asiointijulkisuus/maksut/oikeudenkayntimaksuthallinto-oikeudessa.html>.

Valitusaika Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Ajan laskeminen alkaa tiedoksisaantipäivää seuraavasta päivästä. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavaan arkipäivään.

Jos päätös on annettu tiedoksi sähköisenä viestinä, sen katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos päätös on postitettu tavallisena kirjeenä, sen katsotaan tulleen tiedoksi seitsemäntenä päivänä postituspäivästä, jollei muuta näytetä. Viranomaisen katsotaan kuitenkin saaneen tiedon kirjeen saapumispäivänä. Jos tiedoksianto toimitetaan todisteellisesti saantitodistusta tai tiedoksiantotodistusta vastaan taikka haastetiedoksiantona, käy tiedoksianto aika ilmi saantitodistuksesta tai muusta kirjallisesta todistuksesta. Jos päätös on annettu tiedoksi todisteellisena sähköisenä tiedoksiantona, kuten viranomaisen sähköisestä järjestelmästä, päätös katsotaan annetun tiedoksi, kun se on noudettu viranomaisen osoittamasta järjestelmästä. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan annetun tiedoksi kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Jos tiedoksianto toimitetaan yleistiedoksiantona, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä yleistiedoksiannon julkaisemisajankohdasta. Jos tiedoksianto toimitetaan julkisella kuulutuksella, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta.

Sisältö Valituskirjelmässä, joka osoitetaan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Liitteet Valituskirjelmään on liitettävä

- valituksenalainen päätös valitusosoituksineen alkuperäisenä tai jäljennöksenä

25.9.2025

- tiedoksisaantitodistus tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- mahdolliset asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi
- asiamiehen valtakirja, mikäli asiamiehenä toimii muu kuin asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja

Toimittaminen

Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Käyntiosoite Arvi Kariston katu 5
Postiosoite Raatihuoneenkatu 1
13100 Hämeenlinna
Vaihde 029 56 42210
hameenlinna.hao@oikeus.fi

Valituskirjelmän voi toimittaa henkilökohtaisesti tai asiamiehen tai lähetin välityksellä taikka lähettäjän omalla vastuulla postitse tai sähköisesti. Valituskirjelmän tulee olla valitusviranomaisella viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/>.